

กลไกทางเศรษฐกิจที่บ่อนทำลายสิ่งแวดล้อมทางทะเล (Marine Environmental Crime)

ปัญหาอาชญากรรมสิ่งแวดล้อมทางทะเล (Marine Environmental Crime) เป็นปัญหาอาชญากรรมรูปแบบหนึ่งที่จัดอยู่ในอาชญากรรมสีน้ำเงิน (Blue crime) ซึ่งมีมิติที่กว้างและยากต่อการตีความให้ชัดเจนและต้องอาศัยการมีส่วนร่วมอย่างบูรณาการในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว การใช้กลไกทางเศรษฐกิจผ่านเศรษฐกิจสีน้ำเงิน (Blue Economy) อาจเป็นกลไกหนึ่งที่สำคัญในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้

❖ สถานการณ์

อาชญากรรมสีน้ำเงิน (Blue crime) คือ แนวคิดหนึ่งที่กำลังถูกพูดถึงในแวดวงวิชาการและเป็นที่ถกเถียงกันมากในหมู่นักวิชาการและนักกฎหมายอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในทะเลและเป็นปัญหาระหว่างประเทศที่กำลังเติบโต อาทิ การกระทำอันเป็นโจรสลัด การโจมตีทางไซเบอร์ทางทะเล ค้ามนุษย์ อาวุธ ยาเสพติด อาชญากรรมจากกิจกรรมประมงและอาชญากรรมทางสิ่งแวดล้อมในทะเล เป็นต้น อย่างไรก็ตาม แนวคิดอาชญากรรมสีน้ำเงินนี้ยังคงมีการตีความหมายที่ไม่แน่นอนและไม่มีความชัดเจนในหมู่นักวิชาการ ถึงแม้จะมีความสำคัญจากสถานการณ์ปัญหาในปัจจุบัน อาชญากรรมสีน้ำเงินกลายเป็นมิติที่มีความสำคัญมากขึ้นของการทำสมุทรภิบาลและการสร้างความมั่นคงทางทะเลที่เกี่ยวข้องและการบังคับใช้กฎหมาย อาชญากรรมดังกล่าวมีการแสดงออกที่แตกต่างกันไปตามภูมิภาคทางทะเลและส่งผลกระทบต่อชีวิตมนุษย์ เสถียรภาพทางการเมือง และผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจในรูปแบบต่าง ๆ ตั้งแต่ผลกระทบต่อชุมชนชายฝั่งไปจนถึงการขนส่งระหว่างประเทศและแม้กระทั่งความมั่นคงของชาติ

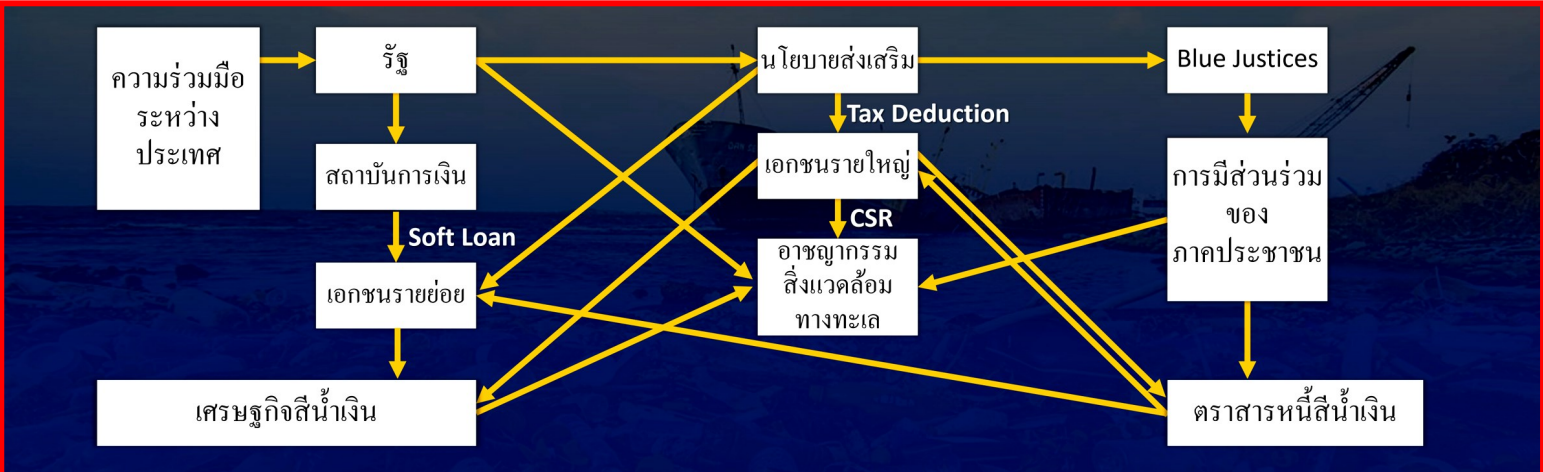
การขุดลอกและการทำเหมืองใต้ท้องทะเลที่ผิดกฎหมาย และการประมงที่ผิดกฎหมาย ไร้การควบคุม และขาดการรายงาน (Illegal Unregulated Unreported: IUU) อย่างไรก็ตาม อาชญากรรมสิ่งแวดล้อมทางทะเลมักจะประกอบด้วยกิจกรรมที่ก่อให้เกิดอันตรายที่สำคัญต่อสิ่งแวดล้อมทางทะเลเป็นหลัก โดยที่มนุษย์มักเป็นเหยื่ออันดับ ๒ รองจากระบบนิเวศหรือสิ่งแวดล้อมทางทะเลเท่านั้น ทั้งนี้ อาชญากรรมดังกล่าวมักเป็นไปในแง่ของการแสวงหาผลประโยชน์จากทรัพยากร สัตว์น้ำต่าง ๆ มรดกทางวัฒนธรรม แร่ธาตุ และโครงสร้างทางธรรมชาติที่อยู่ในมหาสมุทร สิ่งเหล่านี้เป็นอาชญากรรมของมนุษย์ในแง่บริบทของกิจกรรมจากมนุษย์ที่มีส่วนร่วมและมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมในทะเล ซึ่งเป็นการพัฒนาที่ไม่สมดุลระหว่างมิติของเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งกำลังเป็นปัญหาหรือภัยคุกคามรูปแบบใหม่อย่างหนึ่งในระดับโลกที่อาจนำไปสู่ปัญหาการแย่งชิงทรัพยากรทางทะเลและความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมทางทะเล

❖ สถานการณ์ปัจจุบัน

ปัญหาอาชญากรรมสิ่งแวดล้อมทางทะเล (Marine Environmental Crime) เป็นปัญหาอาชญากรรมรูปแบบหนึ่งที่จัดอยู่ในอาชญากรรมสีน้ำเงิน หมายถึง อาชญากรรมที่เกิดขึ้นในทะเลและมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทางทะเล แม้ว่าสิ่งนี้จะครอบคลุมอาชญากรรมต่าง ๆ มากมาย แต่อาชญากรรมที่พบบ่อยและสำคัญที่สุด ๓ ประเภท ได้แก่ มลพิษทางทะเล

❖ บทวิเคราะห์

ประเทศไทยจัดเป็นบริเวณที่มีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรทางทะเล และมีความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเล จึงไม่อาจหลีกเลี่ยงปัญหาดังกล่าวได้ สำหรับประเทศไทยอาจพบอาชญากรรมดังกล่าวได้ตั้งแต่กิจกรรมขนาดเล็ก เช่น การดำน้ำเพื่อการท่องเที่ยวที่สร้างความเสียหายต่อแนวปะการัง ไปจนถึงกิจกรรมทางอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ เช่น การละลายต่อปัญหาน้ำมันรั่ว การปล่อยมลพิษลงสู่ทะเลโดยตรง

การก่อสร้างที่นำไปสู่ความรุนแรงของการกัดเซาะชายฝั่ง และการประมงที่ผิดกฎหมายอย่างเป็นระบบ การเพิ่มขึ้นของอุปทานด้านต่าง ๆ เป็นผลให้เกิดการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและหลากหลายของกิจกรรมต่าง ๆ ทางทะเล และเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้เกิดการลดลงทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพของทรัพยากรทางทะเล เนื่องจากปัญหาอาชญากรรมสิ่งแวดล้อมทางทะเลนั้นมีมิติที่กว้างและยากต่อการตีความให้ชัดเจน สิ่งเหล่านี้จึงเป็นความท้าทายสำหรับการศึกษาและจัดทำนโยบายที่ครอบคลุมกับปัญหาดังกล่าว

ดังนั้นแล้วการแก้ไขปัญหาดังกล่าวจึงจำเป็นต้องอาศัยการมองภาพรวมที่ชัดเจนของอาชญากรรมสิ่งแวดล้อมทางทะเล ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในความพยายามต่อการบังคับใช้กฎหมายในการจัดการกับอาชญากรรมเหล่านี้ อาทิ การระบุด่วนในมาตรการหรือนโยบายเดิมที่มีอยู่ และการระบุสาเหตุและจุดตัดของสาเหตุปัญหาต่าง ๆ อีกทั้งปัญหาเหล่านี้มีความจำเป็นต้องดำเนินการทั้งเชิงรุกและเชิงรับโดยอาศัยความร่วมมือระหว่างหน่วยงานหรือการมีส่วนร่วมอย่างบูรณาการผ่านการมองปัญหาดังกล่าวแบบองค์รวม (Holistic Approach) อย่างไรก็ตาม กลไก ทางเศรษฐกิจภายใต้กรอบของเศรษฐกิจสีน้ำเงิน (Blue Economy) อาจเป็นกลไกหนึ่งที่สำคัญที่จะสามารถช่วยในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้

❁ ข้อเสนอแนะ

๑) ปัจจุบันประเทศไทยได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานระหว่างประเทศมากมาย อาทิ UN Climate Change Conference (COP26) ณ เมืองกลาสโกว์ สหราชอาณาจักร องค์การความร่วมมือระหว่างประเทศของเยอรมนี (German Agency for International Cooperation: GIZ) และองค์การความร่วมมือระหว่างประเทศของญี่ปุ่น (Japan International Cooperation Agency: JICA) เป็นต้น ด้วยภายใต้กรอบความร่วมมือดังกล่าว หากรัฐอาศัยกลไกความร่วมมือกับภาคเอกชน โดยเฉพาะกลุ่มสถาบันการเงินในการสนับสนุนหน่วยงานภาคเอกชนทั้งขนาดใหญ่และขนาดย่อยให้ดำเนินกิจกรรมที่เป็นการส่งเสริมเศรษฐกิจสีน้ำเงินในลักษณะการให้สินเชื่อโครงการประเภทการดำเนินงานต่อเนื่อง (Going Concern) ในกลุ่มลูกค้าธุรกิจ (Corporate Banking) ผ่านการให้สินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ (Soft loan) เพื่อให้เอกชนนำเงินทุนดังกล่าวไปดำเนินกิจกรรมภายใต้กรอบความร่วมมือระหว่างประเทศที่ตอบโจทย์ยุทธศาสตร์และเป้าหมายของรัฐในการจัดการปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมในทะเลซึ่งต้องอาศัยการจัดการแบบองค์รวม

๒) รัฐอาจใช้กรอบความร่วมมือดังกล่าวออกนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนให้กลุ่มเอกชนขนาดใหญ่ดำเนินกิจกรรมด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม (Corporate Social Responsibility: CSR) ผ่านการ

ลดหย่อนภาษี พร้อมทั้งส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนผู้ซึ่งเป็นเจ้าของพื้นที่ในการแก้ไขปัญหาอย่างบูรณาการร่วมกับหน่วยงานรัฐ ซึ่งเป็นผู้กำหนดนโยบาย

๓) กลไกหนึ่งที่ที่น่าสนใจในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมสิ่งแวดล้อมทางทะเลและเป็นที่ได้รับความนิยมในประเทศพัฒนาแล้ว คือ การออกตราสารหนี้สีน้ำเงิน (Blue bond) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของตราสารหนี้สีเขียว (Green bond) ที่เป็นการระดมทุนเพื่อโครงการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ตราสารหนี้ดังกล่าวเน้นการระดมทุนเพื่อนำมาพัฒนาโครงการที่เป็นประโยชน์กับสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรทางทะเล อาทิเช่น โครงการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมทางทะเล โครงการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หรือการสนับสนุนการทำประมงอย่างยั่งยืน เป็นต้น การใช้กลไกผ่านการออกตราสารหนี้จะทำให้รัฐไม่จำเป็นต้องใช้สัดส่วนเงินลงทุนจำนวนมากในการผลักดันกิจกรรมทางเศรษฐกิจสีน้ำเงินแต่อย่างใด

❁ บทส่งท้าย

กลไกทางเศรษฐศาสตร์อย่างเช่นแนวทางเศรษฐกิจสีน้ำเงินและตราสารหนี้สีน้ำเงินเป็นส่วนหนึ่งของความพยายามในการพัฒนาที่ยั่งยืนตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ (SDGs) ภายใต้กรอบ SDG 14 และ 17 ในทางหนึ่ง การสนับสนุนตราสารหนี้ชนิดนี้จะสามารถช่วยส่งเสริมเศรษฐกิจสีน้ำเงินซึ่งจะเป็นตัวผลักดันการแก้ไขปัญหาในประเด็นสิ่งแวดล้อมทางทะเล ภัยธรรมชาติ การเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศ กระทั่งการเป็นแหล่งทรัพยากรทางอาหารซึ่งเป็นมิติของความมั่นคงทางทะเลด้วยเช่นเดียวกัน

★ อ้างอิง

- คีบกทะเล คอกก็ลินในน้ำ: หยั่งวัดเศรษฐกิจสีน้ำเงิน และ ความมั่นคงทางทะเล นิยามใหม่ กับ โสภาร์ตน์ จารุสมบัติ <https://www.the101.world/interview-soparata/>
- ‘พันธบัตรสีน้ำเงิน’ เพื่อระดมทุนสนับสนุนการพัฒนาทะเลไทยอย่างยั่งยืน <https://www.sdgmove.com/2021/04/13/pdmo-blue-bonds-help-thailand-sea/>
- โลกร้อน: คำสัญญารับมือการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ของนายกฯ ประยุทธ์ กับผู้นำชาติอื่นที่ COP26 <https://www.bbc.com/thai/international-59121888>
- <https://www.thaigov.go.th/news/contents/details/52738>
- Maritime environmental crime: What to know <https://safety4sea.com/maritime-environmental-crime-what-to-know/>
- สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา (องค์การมหาชน) (๒๕๕๙) รายงานวิจัยในลักษณะ Quick Research ในประเด็นเร่งด่วนของประชาคมอาเซียน เรื่อง ความมั่นคงทางทะเล. สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. ๙๒ หน้า
- Bueger, C., & Edmunds, T. (2020). Blue crime: Conceptualising transnational organised crime at sea. *Marine Policy*, 119, 104067.